

By analyzing titles of customs services in different countries it was concluded, that there is actually no revenue and duties authorities as a customs authorities worldwide, as the customs services is operating everywhere, except some African States (Republic of South Africa, Republic of Kenya), where revenue services is operating, that is introduction of "Revenue and Duties services" concept into legislation directly and completely contrary to international practice. Introduction to the titles and status of the customs authorities of different countries shows that it is separate systems of civil services, which typically have status of law enforcement agencies, or they operate in system of Ministry of Finance, that is also an established practice.

Suggestions for clarification of a number of legal acts were formulated, in which legal and administrative status of customs authorities is defined, that at least in the title of these authorities was mentioned about the realization of customs policy, named them by "revenue and duties authorities, which provide the formation and realization of state customs policy".

Furthermore, it is offered to cancel numerous of current legal acts of Ministry of Finance of Ukraine in area of customs, it has adopted, implementing their power, fixed in Customs Code before amendments, and which it has already lost, instead these powers retreated due to amendments of Customs Code to Ministry of Revenue and Duties, therefore, it had to adopt its own similar legal acts, implementing their power.

Keywords: *customs authorities, legal status, normative definition, improvement.*

УДК 343.1:65.012.8

О. В. МАНЖАЙ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри захисту інформації

факультету підготовки фахівців для підрозділів боротьби з кіберзлочинністю та торгівлею людьми Харківського національного університету внутрішніх справ;

А. П. КОСМИНЯ,

курсант факультету підготовки фахівців для підрозділів

боротьби з кіберзлочинністю та торгівлею людьми

Харківського національного університету внутрішніх справ

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Проаналізовано нормативно-правову базу у сфері захисту державної таємниці в Китайській Народній Республіці. Розкрито поділ інформації за ступенем секретності та надано визначення інформації, яка відноситься до кожного ступеню. Наведено організаційну структуру захисту державних секретів. Досліджено особливості китайської системи охорони державної таємниці щодо захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах. Окремлено кримінальну відповідальність за злочини у сфері державної таємниці. На підставі проведеного аналізу запропоновано розробити методіку оцінки та порядок відшкодування шкоди, завданої розголошенням державної таємниці.

Ключові слова: *державна таємниця, Китайська Народна Республіка, організація охорони, кримінальна відповідальність, системний підхід, компаративний аналіз.*

Державна таємниця – один з невідмінних елементів суверенної держави. Будь-яка держава, яка проводить самостійну зовнішню і внутрішню політику, надає найбільш чутливій інформації особливого статусу. Така інформація перебуває під особливим захистом і має суворо обмежений доступ.

Питанням охорони державної таємниці в Україні займалися В. Авер'янов, А. Агапов, В. Артемов, О. Архіпов, О. Бандурка, А. Богданович, Ю. Баулін, А. Гуз, Р. Корсун, О. Кохановська, В. Лопатін, В. Макаренко, Ю. Мірошник, А. Пашков, Є. Тищенко, В. Шкарупа, М. Шлапаченко та інші науковці.

Вивченню міжнародного досвіду регулювання сфери охорони державної таємниці присвячено праці таких учених, як С. Климчук, О. Шамсутдінов, О. Шамара та інших.

Проте проблеми охорони державної таємниці за межами країн СНД висвітлені в Україні недостатньо, а такий аспект, як світовий досвід неєвропейських та неангломовних країн щодо охорони державної таємниці розглядається лише поверхово. Крім того, здебільшого, порівнюючи законодавство зарубіжних країн у сфері охорони державної таємниці, науковці нерідко не розглядають саму охорону такої інформації як систему, що спричиняє деяку

уривчастість відповідних досліджень. Вказане обумовлює актуальність написання цієї статті.

Систему захисту державної таємниці у Китайській Народній Республіці представлено Законом КНР «Про захист державної таємниці» (中华人民共和国保守国家秘密法) від 29.04.2010 [1, art. 10]. Згідно зі ст. 9 цього закону до державної таємниці відносяться, зокрема, окремі відомості, що стосуються діяльності з охорони державної безпеки та розслідування кримінальних злочинів.

За ступенем секретності державна таємниця у Китаї поділяється на три рівні: цілком таємна (绝密); таємна (机密); конфіденційна (秘密).

Цілком таємна інформація – це найважливіша державна таємниця, розголошення якої може завдати дуже значну шкоду національній безпеці та національним інтересам.

Таємна інформація – це важлива державна таємниця, розголошення якої може завдати значну шкоду національній безпеці та національним інтересам.

Конфіденційна інформація – це державна таємниця, розголошення якої може завдати шкоду національній безпеці та національним інтересам [2].

Строки засекречування інформації в КНР відповідно до ст. 15 Закону КНР «Про захист державної таємниці» [1] зображено на рис. 1.

Рис. 1. Строки засекречування інформації в КНР

Сфера охорони державної таємниці в КНР [3] зображена на рис. 2.

Рис. 2. Сфера охорони державної таємниці в КНР

Конкретні сфери та категорії державної таємниці визначаються спеціально уповноваженим органом з охорони державної таємниці, спільно з міністерствами закордонних справ, громадської безпеки, державної безпеки та іншими відповідними центральними органами [1, art. 11].

Спеціально уповноваженим органом захисту державної таємниці є Національна адміністрація з охорони державної таємниці КНР (中共中央保密委员会办公室) – орган державної влади КНР, який відповідає за захист дер-

жавної таємниці. Поряд із ним у КНР також існує аналогічний партійний орган – Центральний комітет із захисту державної таємниці, що підпорядковується Центральному комітету Комуністичної партії Китаю. В особливих адміністративних районах Китаю – Гонконгу і Макао – діє своя система класифікації та захисту секретної інформації [4]. Систему адміністративних органів, що відповідають за охорону державної таємниці в КНР, схематично зображено на рис. 3.

Рис. 3. Система адміністративних органів, що відповідають за охорону державних таємниць у КНР

Особливе місце в законі відведено врегулюванню питання безпеки державної таємниці в інформаційних системах (рис. 4).

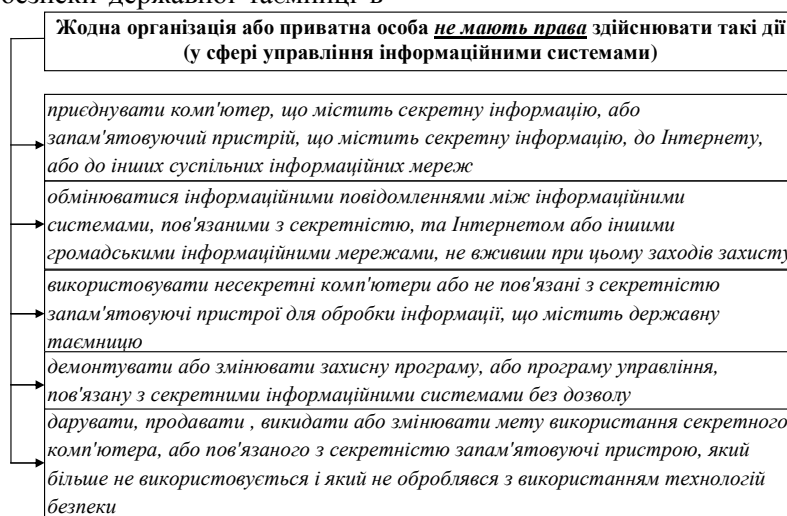

Рис. 4. Заборонені законом дії у сфері управління інформаційними системами

Цікаво, що законодавством КНР [1, art. 28] передбачено певні зобов'язання операторів та провайдерів послуг Інтернет або інших суспіль-

льних інформаційних мереж у сфері сприяння охороні державної таємниці. Схематично це зображено на рис. 5.

Рис. 5. Зобов'язання операторів та провайдерів послуг Інтернет у сфері державної таємниці в КНР

Кримінальна відповідальність за порушення законодавства у сфері державної таємниці в КНР передбачена відповідно до Кримінального кодексу КНР [5]. Наглядно це зображено на рис. 6.

Покарання за злочини у сфері охорони державної таємниці на відміну від більшості країн Європи є дуже суворими, аж до смертної кари.

Аналіз законодавства дозволяє зробити висновок, що у Китайській Народній республіці, як і у більшості законів держав світу, вживається поняття «державні секрети». Вказане порушує питання про визначення доцільності коригування підходів законодавців до визначення державної таємниці.

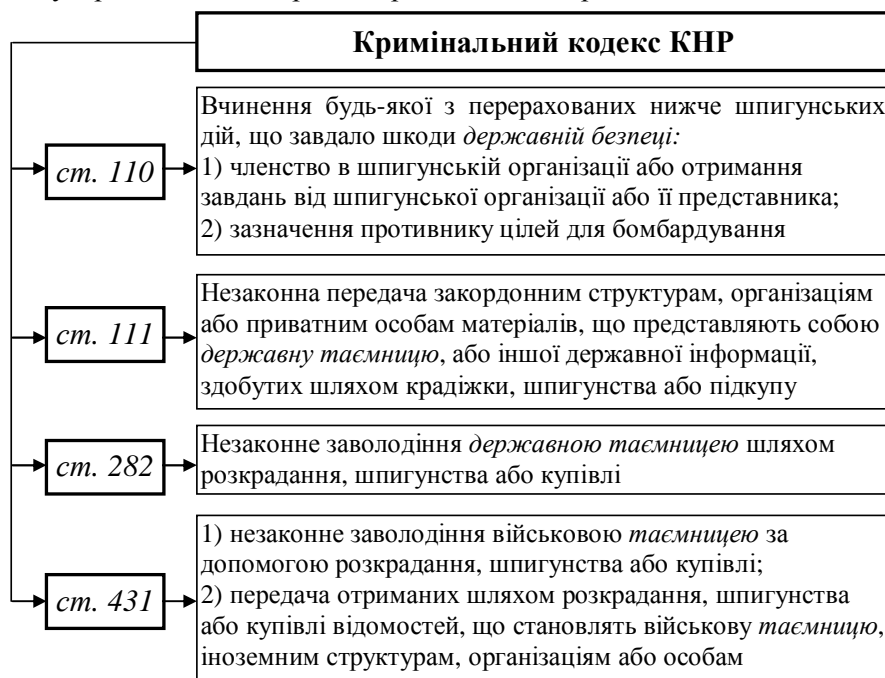

Рис. 6. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства КНР у сфері охорони державної таємниці

Цікавим підходом до охорони державної таємниці КНР є те, що законодавець зобов'язав операторів та провайдерів послуг Інтернет або інших суспільних інформаційних мереж сприяти в розслідуванні подій, які стосуються витоку секретних відомостей, що становлять державну таємницю. В українському законодавстві така норма відсутня.

Враховуючи досвід з кримінально-правової охорони державної таємниці країн Америки, Європи та Азії, вважаємо за доцільне розробку в Україні методики оцінки та порядок відшкодування шкоди, завданої розголошенням державної таємниці, з тим щоб у подальшому державний орган міг у судовому порядку компенсувати відповідні збитки.

Список використаних джерел

1. Law of the People's Republic of China on Guarding State Secrets (2010 Revision) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.pkulaw.cn/display.aspx?id=8039&lib=law&SearchKeyword=&SearchCKeyword=>.
2. Манжай О. В. Порівняльний аналіз забезпечення безпеки оперативно-розшукової інформації за допомогою інституту державної та службової таємниці в окремих країнах світу / О. В. Манжай // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 591–600 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2012_1_91.pdf.
3. State Secrets China's Legal Labyrinth [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lapres.net/statesecrets.pdf>.
4. Национальная администрация по охране государственных тайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Национальная_администрация_по_охране_государственных_тайн.
5. Уголовный кодекс Китайской Народной Республики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitutions.ru/archives/403>.

Надійшла до редколегії 11.12.2013

МАЖАЙ А. В., КОСМИНЯ А. П. АНАЛИЗ СИСТЕМЫ ОХРАНЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ТАЙНЫ В КИТАЙСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Проанализирована нормативно-правовая база в сфере защиты государственной тайны в Китайской Народной Республике. Раскрыто деление информации по степени секретности и дано определение информации, которая относится к каждой степени. Приведена организационная структура защиты государственных секретов. Исследованы особенности китайской системы охраны государственной тайны по защите информации в информационно-телекоммуникационных системах. Очерчена уголовная ответственность за преступления в сфере государственной тайны. На основании проведенного анализа предложено разработать методику оценки и порядок возмещения ущерба, нанесенного разглашением государственной тайны.

Ключевые слова: государственная тайна, Китайская Народная Республика, организация охраны, уголовная ответственность, системный подход, компаративный анализ.

MANZHAI O. V., KOSMYNIA A.P. PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA GUARDING STATE SECRETS SYSTEM ANALYSIS

In the paper the legal base of People's Republic of China in the field of official secrets security is analyzed, particularly Law of the People's Republic of China on Guarding State Secrets, Code of Criminal Procedure etc. The scopes of state secret guard are classified on basic and specific. To basic scope belong: major policy decisions on national affairs, national defense arrangements and strength of troops, activities in diplomatic and foreign affairs, national economic and social developments, science and technology, activities to safeguard national security, and tracking down and investigating criminal offenders etc. To specific scope belong particular information about national defense, foreign affairs etc. Classification of information is exposed on the levels of secrecy and the definition of information which behaves to every level is given. Terms of information guard for every level of secrecy are described. The organizational structure of state secrets guard is cited in scheme. The role of The National State Secrets Bureau and General Office of The Committee on The Protection of State Secrets of The Communist Party of China is determined. The features of the Chinese state secrets guard system investigated on the information security field in the information systems. Underline, that in the Ukrainian legislation a similar norm absents. The duties of physical and juridical persons are described in relation to a conduct with secret information in the information systems. Organizational structure of providers and operators cooperation with public authorities on questions, related to the state secrets guard is cited. Criminal liability is outlined for crimes in the field of state secret. Established, that punishment for crimes in the field of state secrets guard unlike most countries of Europe are very severe, up to death punishment. On the basis of the conducted analysis it is suggested to develop the method of estimation and order of damage, inflicted by the disclosure of state secret.

Keywords: state secret, People's Republic of China, guard organization, criminal liability, system approach, comparative analysis.